

Økonomi

Karl Due-Andresen Hilde C. Bjørnland Kjersti Haugland Stelmar Holden Ellsabeth Holvik Per Richard Johansen Knut Anton Mork

Gunnar S. Eskeland Litt oljekutt vil sette fart på klimapolitikken

Det er litt spennende hva som skjer med gjenstående fossilressurser i verden – og i Norge. Ser vi noe av spenningen allerede i Nordsjøen?

↑ Gunnar Eskeland

Gunnar S. Eskeland, professor i miljøøkonomi ved Norges Handelshøyskole, forsker på energil og miljøpolitikk i Ntrans og SNF

● Verden har per dags dato bestemt at det er etterspørselen som skal reduseres når vi sikter mot den store energiovergangen, fra fossilt til alt annet. Eksempelvis ved at CO₂-avgifter og klimakvoter og vindsubsidier og elbilstøtte reduserer fossilletterspørselen.

Spørsmålet har nå kommet i spill, med pasninger fra mange kanter. Ikke bare vil New Zealand og en viktig miljøbevegelse og noen mindre viktige norske partier uavhengig avkorte egen petroleumsvirksomhet. Vi har også fått opprop fra viktige økonomer som argumenterer for det samme, og vitenskapelige publikasjoner. Endelig har rettssaker og det religiøst rungende skambegrepet gjort sin inntreden og kan ryste dagens ensidige vektlegging av etterspørsel.

Hvis petroleumsnasjoner skal svare for noe av karboninnholdet i sin eksport, er det himmelvid forskjell mellom tilbudsbegrensninger ved hjelp av kvoter til produsentlandene og en eventuell skatt på eksport.

Valget av etterspørselsiden er ikke så opplagt om vi tar utgangspunkt i økonomisk teori: Det kan bli omtrent det samme effektivitetsmessig om tilbudet eller etterspørselen begrenses. De store forskjellene er gjerne fordelings effekter, eller byrdefordeling.

For klimaproblemet vil forskjellene i byrdefordeling være enorme. Etterspørselsorienterte tiltak presser eksportprisene på fossilt brensel ned. Eksportland vil da bære mye av byrden ved utslippsreduksjonene. Disse stritter imot og pumper febrilsk.

Et alternativ til etterspørselskvoter er å la produsentlandene ha kvoter, eksempelvis 40 prosent av påviste reserver. Da ville produsentprisene stige, og importlandene ville bære mesteparten av byrden ved utslippsreduksjonene.

Fossileksportlandene kunne faktisk

For fossileksporterende land vil koordinerte tilbudsreduksjoner være bedre enn dagens regime, som tvinger dem til å selge pjuskete høns i truende vær

↑ En erkjennelse av Norges sårbarhet i oljealderens solnedgang kunne også gi norsk erkjennelse av at koordinerte tilbudsreduksjoner kan bidra til at verden samles om klimapolitikk, skriver artikkelforfatteren. Foto: Line Ørnes Søndergaard

tjene på klimapolitikken, eller rammes svært skånsomt.

Tenker vi på denne enorme forskjellen, er det mulig at krangelen – de ganske impotente globale utslippsreduksjonene – ikke handler om behovet for utslippsreduksjoner, men om hvordan byrden skal fordeles.

Eksportlandene strever uansett med å holde sammen en koalisjon som bare halvveis lykkes med å presse fossilprisene opp. De kunne godt ønske seg et Kyoto-basert verdenspolitikk etablerer et «vinmonopol» for fossilt uttak. De ville hjelpes med sine monopoliseringsanstrengelser.

Importlandene vil ikke dette, fordi de trives med lave produsentpriser som en varm vind i ryggen under omstillingen. At dagens regime gir den tyngste byrden til eksportlandene, lever de følgelig godt med.

Mange ser en fremskyndet norsk stengning av pengekransen som uansvarlig. En viktig grunn er at gratispassasjerproblemet dukker opp, også her: Produksjonsreduksjoner burde koordineres, ellers belønner vi andre for å gå motsatt vei. Tidlig alenestengning koster unødvendig mange bybaner.

Men alle vil erkjenne at norsk politisk alenestengning er noe som kan skje.

Et lite hint om tidlig stengning kunne ha noen synlige konsekvenser.

En mulig konsekvens kunne være at privates oljeleting og prosjektutvikling opphører eller blir mindre langsiktig, som når den konsentrerer nærmere eksisterende installasjoner. Funnene vil være mindre, men avkastningen kommer raskere. Mindre sårbart for norsk alenestengning.

En annen mulig konsekvens er at store og solide utenlandske selskaper selger seg ut. Hvis kjøperne er yngre selskaper uten egenkapital, kan de være bedre «egnet» for nære og truende skatte- og stengningsforpliktelser. Banker, miljø- og skattemyndigheter bør være årvåkne.

En tredje mulig konsekvens er konsolidering rundt få, norske kapitalinteresser.

Disse kan være bedre egnet til å forsvare seg i det politiske landskapet. Tilsvarende kan statsmakten se på disse norske selskapene som en forpliktelsesmekanisme som svekker stengningsforkjemperne.

En erkjennelse av Norges sårbarhet i oljealderens solnedgang kunne også gi norsk erkjennelse av at koordinerte tilbudsreduksjoner kan bidra til at verden samles om klimapolitikk.

For fossileksporterende land vil koordinerte tilbudsreduksjoner være bedre enn dagens regime, som tvinger dem til å selge pjuskete høns i truende vær. Importerende land vil nok gjøre en viss motstand, men kan kanskje lokkes av at tilbudsreduksjoner gir bredere byrdefordeling og tilslutning til klimapolitikk som sådan. Bare land med nettoeksport lik omtrent null, som USA, vil være like glade om verdens klimapolitikk begrenser tilbudsreduksjonen eller etterspørselsiden.

Jeg tror en kombinasjon av dagens etterspørselsreduksjon med tilbudsreduksjon vil gi verden et forfriskende dytt i klimavennlig retning.

Norge kunne bidra til en slik mobilisering, blant annet for å skape trygghet hjemme. At et slikt norsk initiativ innebærer egeninteresse, vil neppe diskvalifisere.

Debattansvarlig: Vidar Iversen og Sverre Strandhagen
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/rapplikk:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte Innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.